

INDICATIETARIEVEN IN OCTROOIZAKEN GERECHTSHOF DEN HAAG

Versie 1 februari 2026

Voorwoord

Artikel 14 van Richtlijn 2004/48/EG betreffende de handhaving van intellectuele-eigendomsrechten (PbEU 2004, L 157/45; hierna: de Handhavingsrichtlijn) bepaalt dat de lidstaten zorgdragen dat in procedures inzake de handhaving van intellectuele-eigendomsrechten als algemene regel de redelijke en evenredige gerechtskosten en andere kosten die de in het gelijk gestelde partij heeft gemaakt door de verliezende partij zullen worden gedragen, tenzij de billijkheid zich daartegen verzet. Deze bepaling is in Nederland geïmplementeerd in artikel 1019h Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering (hierna: Rv).

Blijkens punt 17 van de considerans van de Handhavingsrichtlijn moet in dit verband naar behoren rekening worden gehouden met de specifieke kenmerken van elk afzonderlijk geval. Teneinde de praktijk evenwel een handvat te bieden om de redelijkheid en de evenredigheid van de gemaakte proceskosten te kunnen beoordelen en om het mogelijke kostenrisico beter te kunnen inschatten in een vroeg stadium, hanteren de gerechtshoven sinds 1 januari 2015 zogeheten indicietarieven.

Nadien hebben zich enkele ontwikkelingen in de rechtspraak voorgedaan. Zo heeft het Hof van Justitie van de EU zich in het arrest *United Video Properties* uitgesproken over de interpretatie van artikel 14 van de Handhavingsrichtlijn en heeft het daarbij een aantal voorwaarden gesteld waaraan een systeem van forfaitaire tarieven dient te voldoen.¹ Daarnaast heeft de Hoge Raad geoordeeld dat de rechter de taak heeft ambtshalve te beslissen over de toewijsbaarheid van de proceskosten en de hoogte daarvan.²

Deze ontwikkelingen en de herziening door rechtbanken en Hoge Raad van hun regelingen hebben geleid tot aanpassing van de regeling inzake indicietarieven per 1 april 2017. De regeling van de rechtbanken is laatstelijk herzien per 1 februari 2026.

Met de indicietarieven is beoogd voor alle betrokken procespartijen de voorspelbaarheid van het kostenrisico te vergroten en daarmee de toegang tot de rechter te waarborgen. Voorts is ernaar gestreefd de tekst van de regelingen voor de Hoge Raad, de hoven en de rechtbanken zoveel mogelijk gelijk te trekken.

De indicietarieven in IE-zaken hebben, gelet op de specifieke kenmerken van dat intellectuele-eigendomsrecht, geen betrekking op octrooizaken. Voor octrooizaken zijn per 1 september 2020 afzonderlijke tarieven bepaald door het gerechtshof Den Haag. De onderstaande aangepaste regeling voor octrooizaken sluit zoveel mogelijk aan bij de regeling inzake de indicietarieven in overige IE-zaken van 1 februari 2026.

De onderstaande regeling en tarieven zijn tot stand gekomen na consultatie van de Nederlandse Orde van Advocaten. De tarieven weerspiegelen de redelijke en evenredige advocaatkosten die partijen maken in octrooizaken. Om de tarieven in lijn te brengen met de inflatie sinds 1 september 2020 is een indexatie toegepast volgens dezelfde percentages als bij

¹ HvJ EU 28 juli 2016, C-57/15, ECLI:EU:C:2016:611 (*United Video Properties*); zie ook HvJ EU 28 april 2022, ECLI:EU:C:2022:317, C-559/20 (*Koch Media/FU*).

² HR 4 december 2015, ECLI:NL:HR:2015:3477 (LMR), rov. 6.2.1.

de indexering van de liquidatietarieven, die (sinds 1 februari 2021) deels zijn gebaseerd op de CBS consumentenprijsindex (Liquidatietarief rechtbanken en gerechtshoven). Voor de periode 2017 t/m 2026 wordt voor de indicatietarieven in IE-zaken 20% gehanteerd.³ Voor de periode vanaf 1 september 2020 is dat voor de indicatietarieven in octrooizaken omgerekend 13.5%. De tarieven gelden met ingang van 1 februari 2026, tenzij voor die datum arrest is bepaald. De regeling en tarieven zullen periodiek worden geëvalueerd en zo nodig aangepast. In beginsel zal indexatie van de tarieven voortaan steeds iedere twee jaar plaatsvinden tegelijk met de indexatie van de liquidatietarieven. Door aan te sluiten bij de indexatie van de liquidatietarieven ontstaat een sterke samenhang met het algemeen in Nederland toegepaste systeem voor indexatie van advocaatkosten. Het geeft een voor de praktijk helder en voorspelbaar systeem.

³ De som van de percentages bedraagt 18,8% maar rekening moet worden gehouden met het doorwerken van eerdere verhogingen (vergelijkbaar met ‘rente op rente’).

Indicatietarieven octrooizaken gerechtshof Den Haag

Categorieën (zie ook punt 8)

a. zeer eenvoudig	liquidatietarief
b. eenvoudig	maximaal € 34.050
c. normaal	maximaal € 85.125
d. complex	maximaal € 170.250
a. zeer complex	maximaal € 283.750

Verhoging bij prejudiciële vragen aan het Europese Hof van Justitie
maximaal € 18.000

Uitgangspunten

1. Toepassingsgebied

Het toepassingsgebied van de indicatietarieven wordt als volgt afgebakend.

- De tarieven worden toegepast in procedures waarop artikel 14 van de Handhavingsrichtlijn van toepassing is.⁴
- In geval van een gemengde grondslag (bijvoorbeeld octrooi-inbreuk en strijd met het mededingingsrecht) volgt een kostenveroordeling met toepassing van artikel 1019h Rv voor de proceskosten die moeten worden toegerekend aan het deel van de procedure dat onder het bereik van artikel 14 van de Handhavingsrichtlijn valt. Voor de overige kosten wordt een evenredig deel van het liquidatietarief toegepast.⁵
- Toepassing vindt ook plaats in incidenten in de hiervoor genoemde procedures en in procedures die het vervolg zijn op de hiervoor genoemde procedures, voor zover die incidenten en procedures onder het bereik van artikel 14 van de Handhavingsrichtlijn vallen.⁶
- Deze tarieven zijn uitsluitend van toepassing in octrooizaken.
- Onder een octrooizaak wordt tevens verstaan een zaak die betrekking heeft op een aanvullend beschermingscertificaat (zogenoemde ‘ABC-zaak’).
- Deze tarieven gelden uitsluitend voor de procedure in hoger beroep.

⁴ Zie nader Gerechtshof Den Haag 29 maart 2011, ECLI:NL:GHSGR:2011:BP9443 (Thuis kopie), rov. 8. Vgl. ook HvJ EU 10 april 2014, C-435/12, ECLI:EU:C:2014:254 (ACI/Thuis kopie), rov. 59 ev.; HvJ EU 15 november 2012, C-180/11, ECLI:EU:C:2012:717 (Bericap); Gerechtshof Den Haag 26 februari 2013, ECLI:NL:GHDHA:2013:BZ1902 (Danisco).

⁵ Door de IE Expertgroep is in de vergadering van 6 november 2024 besloten dat bij een gemengde grondslag voor de beoordeling van de redelijkheid en evenredigheid gekeken wordt naar het IE deel van de totaal opgegeven kosten (en niet de gehele zaak in aanmerking wordt genomen, inclusief de niet IE-component). Als het IE deel van de kosten onder het Indicatietarief ligt, zijn die kosten in het algemeen als redelijk en evenredig aan te merken. Als het IE deel het Indicatietarief overstijgt, wordt in het algemeen afgerond tot het bedrag van het Indicatietarief. Van dat Indicatietarief wordt dan niet ook nog eens een percentage afgetrokken. Voor het niet-IE deel geldt een percentage van het liquidatietarief, want dat is gebaseerd op een puntenstelsel waarbij elke punt een processtuk/handeling is en daar maar een deel van op het niet-IE deel betrekking heeft.

⁶ Zo valt bijvoorbeeld een exequaturprocedure waarin wordt verzocht om erkenning en tenuitvoerlegging van een beslissing die in een andere EU-lidstaat is gegeven in het kader van een procedure tot handhaving van een intellectuele-eigendomsrecht, onder het bereik van artikel 14, zie HvJ EU 18 oktober 2011, C-406/09, ECLI:EU:C:2011:668 (Realchemie). Over een geschil over proceskosten ingeval van intrekking van een kort geding, zie HR 3 juni 2016, ECLI:NL:HR:2016:1087 (GIA Systems).

2. Desgevorderd

Artikel 1019h Rv (en dus het indicatietarief) wordt alleen toegepast indien dat uitdrukkelijk is gevorderd of verzocht. Dat geldt ook wanneer de geïntimeerde aanspraak maakt op vergoeding van de proceskosten op de voet van artikel 1019h Rv. Voor die aanspraak is incidenteel hoger beroep niet nodig.

3. Kosten

De indicatietarieven betreffen uitsluitend de werkzaamheden van de advocaat/advocaten en octrooigemachtigde(n), met inbegrip van de buitengerechtelijke advocaatkosten, echter niet de kosten van ingeschakelde deskundigen. De indicatietarieven zijn exclusief verschotten, griffierechten en btw. Met btw wordt uitsluitend rekening gehouden indien een partij deze niet kan verrekenen met de eigen btw-aangifte.

4. Overeenstemming

Indien partijen over de hoogte van de proceskosten uitdrukkelijk⁷ overeenstemming hebben bereikt, wordt het overeengekomen bedrag geacht een lumpsum te zijn, derhalve met inbegrip van verschotten en griffierechten, alsmede – indien van toepassing – btw, tenzij anders aangegeven. Het tussen partijen overeengekomen bedrag zal in beginsel worden toegewezen, zonder dat een specificatie als bedoeld in punt 5 wordt verlangd.

5. Specificatie: vereisten

Onverminderd het bepaalde in punt 4, dient een gedetailleerde opgave (met een duidelijke uitsplitsing tussen de procedure in eerste aanleg en in hoger beroep) te worden overgelegd van:

- a. het gehanteerde (uur)tarief van de betrokken advocaat/advocaten en octrooigemachtigde(n), en eventuele prijsafspraken, waaronder begrepen *success fees* en soortgelijke afspraken (zoals een prijsverlaging ingeval van verlies);
- b. een overzicht dat duidelijk maakt welke tijd, welke advocaat/octrooigemachtigde op welke datum aan bepaalde werkzaamheden heeft besteed, waarbij de werkzaamheden voldoende concreet moeten zijn omschreven (bijvoorbeeld: opstellen dagvaarding, overleg cliënt, bestudering rechtspraak);
- c. een specificatie van de aard en hoogte van de verschotten, alsmede - indien tevens aanspraak wordt gemaakt op vergoeding van btw (zie punt 3) - een onderbouwing waarom btw verschuldigd is;
- d. indien van toepassing (zie punt 9): een indicatie welk deel van de gevorderde kosten respectievelijk aan het principale en incidentele beroep en/of incidenten moet worden toegerekend; en
- e. indien van toepassing (zie punt 1(b)): een indicatie welk deel van de gevorderde kosten moet worden toegerekend aan het deel van de procedure dat onder het bereik van artikel 14 van de Handhavingsrichtlijn valt.

Ten aanzien van punten d en e geldt dat als partijen het eens zijn over de omvang van de respectieve aandelen in het geschil, dat in beginsel als uitgangspunt zal worden gehanteerd; bij gemotiveerde betwisting of bij gebreke van een deugdelijke opgave zal een schatting worden gemaakt.

⁷ Het niet betwisten van de hoogte van de gevorderde proceskosten is daartoe niet voldoende. Aangenomen mag worden dat het door partijen overeengekomen bedrag kan worden aangemerkt als redelijk en evenredig als bedoeld in artikel 14 van de Handhavingsrichtlijn, zodat dit bedrag dient te worden toegewezen. In uitzonderlijke gevallen kan de rechter evenwel ingrijpen en daartoe een specificatie opvragen. De rechter heeft immers de taak ambtshalve te beslissen over de toewijsbaarheid van de proceskosten en de hoogte daarvan (HR 4 december 2015, ECLI:NL:HR:2015:3477 (LMR), rov. 6.2.1.).

6. Termijn van indiening

Tenzij het hof anders heeft bepaald, moet de proceskostenopgave worden ingediend binnen dezelfde termijn die geldt voor het indienen van de laatste producties. Tot uiterlijk 24 uur voor de zitting kan deze proceskostenopgave worden aangevuld met een gedetailleerd overzicht van de sindsdien gemaakte en de nog te verwachten kosten.

7. Hoogte proceskostenveroordeling

a. Niet onderbouwd

Indien de gevorderde proceskosten niet zijn onderbouwd zoals bedoeld in punt 5, zal in beginsel ten hoogste het liquidatietarief worden toegewezen.

b. Wel onderbouwd

Indien de gevorderde proceskosten wel zijn onderbouwd zoals bedoeld in punt 5, zullen de redelijke en evenredige proceskosten worden toegewezen, zijnde ten hoogste het maximale indicatietarief van de toepasselijke categorie, met inachtneming van hetgeen in deze regeling overigens is bepaald. Hogere bedragen - dus boven het maximale indicatietarief van de toepasselijke categorie - worden alleen in bijzondere gevallen toegewezen op basis van de specifieke kenmerken van het geval.

8. Categorie-indeling

De tarieven maken onderscheid tussen verschillende categorieën procedures⁸.

- a. De vraag in welke categorie een procedure valt, wordt voor het hoger beroep zelfstandig beoordeeld. Hoe de procedure in eerste aanleg door de rechtbank is gekwalificeerd, is daarbij dus in beginsel niet van belang.
- b. Voor de vraag in welke categorie een procedure valt, kan onder meer worden gelet op:
 - de omvang van het (redelijkerwijs noodzakelijke) feitenonderzoek ten behoeve van de procedure;
 - de omvang van het relevante feitencomplex;
 - de grondslagen van de vorderingen (met inachtneming van eventuele wijzigingen van eis);
 - de omvang van het verweer (meerdere grondslagen en een groot aantal verweren zullen vaak leiden tot een complexere procedure);
 - het aantal proceshandelingen;
 - het aantal relevante producties;
 - het financiële belang van de zaak, voor zover kenbaar.

Ook kan worden getoetst of de inzet van het aantal advocaten/octrooigemachtigden aan een zijde gelet op de omvang en complexiteit van de procedure redelijk en evenredig is.

- c. Een zaak waarvan het financiële belang minder dan € 100.000,- bedraagt zal in beginsel worden aangemerkt als een eenvoudige zaak.

⁸ Toetsend aan de genoemde criteria en uitgaande van de ervaringen betreffende de omvang en complexiteit van zaken in de afgelopen jaren, wordt verwacht dat een procedure op het gebied van de werktuigbouwkunde regelmatig zal worden aangemerkt als 'normaal' en een procedure op het gebied van de farmacie vaker als 'complex'. Een procedure komt slechts in aanmerking voor de categorie 'zeer complex' als er sprake is van een zaak die op een groot aantal van de onder 'b' genoemde aspecten als uitzonderlijk ingewikkeld en bewerkelijk kan worden aangemerkt (bijvoorbeeld een ingewikkelde zaak over telecommunicatietechnologie met vele bewerkelijke verweren, waaronder FRAND-verweren). Benadrukt wordt dat de aard van de technologie als zodanig niet beslissend is.

9. Incidenteel beroep

Voor de toepassing van de tarieven (daaronder begrepen de categorie-indeling) gelden principaal en incidenteel beroep als één procedure, tenzij zij onvoldoende samenhangen.